

SLOVENSKÁ AKADÉMIA VIED
Ústredná knižnica

INFORMAČNÝ BULLETIN
ÚK SAV

XXXIII

č. 2

Bratislava 2004

OBSAH

Ústredná knižnica SAV po novom, alebo čo nás čaká v roku 2005	5
Rekatalogizácia knižničného fondu v ÚK SAV	10
Dve dobré správy	12
Norma o medzinárodnej štatistike	15
Elektronické databázy – informácia	16
Pracovné stretnutie v Košiciach	17
Knihovník verzus knihovník	19

ÚSTREDNÁ KNIŽNICA SAV PO NOVOM ALEBO ČO NÁS ČAKÁ V ROKU 2005

Nie som si istá, či sa vám druhé číslo tohtoročného Informačného bulletinu ÚK SAV dostáva do rúk v tom správnom čase. Ak by ste aj na rozhraní rokov na jeho čítanie dostali chuť, obávam sa, že na „zábavku“ tohto druhu nebude mať čas. Veď vieme, ako to chodí. Posledných pár mesiacov ubehlo naozaj neuveriteľne rýchlo a tak všetci miňame posledné sily a peniaze na to, aby bilancia roka 2004 bola „zhmotnená“ do podoby správy o činnosti, ktorej osnovu má už každý z nás (zasypanú pf-kami) niekde na stole.

A propos, správa o činnosti. Milí kolegovia, budte **naozaj profesionálmi**, nemrhajte drahocenným časom a využite možnosti výstupov, ktoré poskytuje systém automatizovaného spracovania publikácej činnosti EPCA v ARL.

Hovoríme o tom pri všetkých príležitostach, na všetkých stretnutiach, robíme školenia, investujeme peniaze daňových poplatníkov do toho, aby softvér vyhovoval požiadavkám SAV. Žiaľ, jeho využívanie zo strany ústavov (aspöň podľa kvality a kvantity záznamov vložených počas nebilančného obdobia roka) je, otvorené poviem, veľmi mizerné. Vieme, že existuje milión dôvodov, prečo tomu tak je (autori vám priebežne neposkytujú informácie o svojich publikovaných prácach, nemáte na to čas, lebo vykonávate rôzne iné činnosti a keby ste aj mali čas, nemáte dostupnú techniku, chýbajú vám zručnosti v práci so systémom, lebo od ostatného školenia ubehlo už veľa času a zabudli ste aj to, čo sa vám vtedy zdalo jasné, etc.). Naproti tomu je tu fakt, že publikánu činnosť spracovať musíte a prílohy k výročnej správe tiež. Tak prečo to nerobiť zmysluplné a komfortne, s možnosťou opakovaného využitia na iné účely, napr. pri akreditácii vedeckých pracovísk; prečo to nerobiť tak, aby sa na výstupy vedeckej práce mohol

pozrieť (a porozumieť im) ktorokoľvek z ktoréhokoľvek miesta v ktoromkoľvek čase, teda štandardizovane a online, s možnosťou vystavovania na webe? Je až nepochopiteľné, že o potrebe takejto základnej veci, ktorá bez väčších problémov funguje na pôde každej slušnej vysokoškolskej inštitúcie (s ktorými sa tak radi konfrontujeme), treba u nás niekoho neustále presviedčať. Ako štatutár inštitúcie, ktorá má zabezpečovať vystavovanie publikačnej činnosti na internete, sa hanbím za to, že v čase, keď slovenské univerzity kooperujú na spoločnom projekte plnotexových elektronických archívov vlastnej produkcie, SAV nemá ani len jej úplnú bibliografickú (!) databázu. Jej úplnosť však nevieme zabezpečiť my, lebo sa rozhodlo, že výkonné spracovanie, ale aj zabezpečenie výstupov EPCA, sa bude v akadémii realizovať decentralizované priamo v ústavoch. Ústredná knižnica SAV ako taká databázu publikačnej činnosti ústavov nepotrebuje, výstupy z nej nie sú z hľadiska poskytovaných knižničných služieb zaujímavé pre veľmi širokú používateľskú verejnosť. Viac sú zaujímavé pre vašich potenciálnych partnerov (alebo konkurentov) v oblasti výskumu, jeho realizátorov či zákazníkov, ale najviac by mali byť efektívne pre vás a vašich vedeckých pracovníkov, lebo oni sa nimi zviditeľňujú. A rozdiel medzi dostupnosťou informácií na internete a dostupnosťou tlačenej ročnej správy o činnosti SAV, kde sú informácie z ústavov výrazne redukované (vzhľadom na možný fyzický rozsah printového dokumentu), je enormný. Ešte raz si teda dovolím na všetkých apelovať, prosím, **budujte databázu EPCA SAV**. Nateraz v ARL, možno o rok, dva v novom systéme VIRTUA, k implementácii ktorého má ÚK SAV, dúfajme, len krôčik. Lebo rok 2005 bude pre nás rokom **viacerých radikálnych zmien**.

To, čo sme prezentovali v roku 2003 ešte len v pomerne matnom, ideojom zámere, sa, pevne veríme, v budúcom roku stane skutočnosťou. Ide o skultivovanie používateľských priestorov ÚK SAV na Klemensovej ulici v Bratislave prostredníctvom **generálnej (ale nielen) stavebnej rekonštrukcie**. Celý tento projekt vzní-

kol z prirodzenej potreby renovovať viac než 80-ročnú budovu národnej kultúrnej pamiatky a viac než 50-ročnú knižnicu, pričom prioritná nie je ani budova, ani knižnica, ale jej používateľ. Verte, že na nerozširujúcim sa priestore, ktorý väčšina z vás pozná, to už počas projektovej prípravy realizovanej bratislavskou formou ARTPLAN, s. r. o., nebolo vôbec jednoduché. A to nepoznáme utajené úskalia toho, čo reálne odhalia až búracie práce.

Ideové línie celého riešenia sú veľmi jednoduché a z mestia sa do niekoľkých téz: **aktuálne knižnično-informačné služby kompletne sústrediť v centre mesta** (prestaňovanie oddelenia periodík a elektronických zdrojov z Patrónky), **zlepšiť prístup používateľov k službám** (fyzická debarierizácia, zmenšenie časových obmedzení prevádzky knižnice), zameriať sa na **špecializované informačné služby** pre špecializované používateľské skupiny (samozejme, vnútornou prioritou naďalej zostáva informačné zabezpečenie vedy a výskumu v SAV), pričom v prvej fáze pôjde o podnikateľské subjekty. Ústredná knižnica SAV totiž vstúpila do spoločného projektu viacerých vedeckých a akademických knižníc SR na čele so Slovenskou národnou knižnicou, ktorého cieľom je prostredníctvom knižnično-informačných služieb zlepšiť konkurenciu schopnosť podnikateľskej sféry, a žiada o grant zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorými disponuje Ministerstvo hospodárstva SR v rámci sektorového operačného programu Priemysel a služby.

Ak sa nám podarí uspieť, z grantových prostriedkov budeme môcť zlepšiť aj interiérové vybavenie knižnice, technické a technologické zabezpečenie a získať nové informačné zdroje. Ak nie, z prostriedkov štátneho rozpočtu schválených v rámci investičných akcií Predsedníctvom SAV, za čo sme im vďační, a prideľených rozpočtovou kapitolou, sa uskutoční minimálne časť stavebných prác.

Pritom treba dopredu počítať s tým, že služby ÚK SAV budú z toho dôvodu počas roka 2005 **obmedzené**. Samotná rekonštrukcia sa začne až potom, čo svoje brány znova pre verejnosť otvorí vynovená Univerzitná knižnica v Bratislave, čo by malo byť 18.

apríla 2005. Ak dovtedy zvládneme proces verejného obstarávania na dodávku stavebných prác, začiatkom mája úplne uzavrieme prevádzku knižnice na Klemensovej. Keďto postup rekonštrukcie bude dovoľovať, budeme sa snažiť v rámci budovy zabezpečiť aspoň preberanie vrátených kníh. Predpokladáme, že počas rekonštrukcie bude fungovať čítareň periodík na Patrónke, kam dočasne dislokujeme aj pracovisko MVS a MMVS, ktoré sa po rekonštrukcii na Klemensovu vráti. Do budovy knižnice na Patrónke sa prešahuje celé oddelenie doplňovania a spracovania fondov. Je otázne, či toto sťahovanie bude pre oddelenie len dočasné alebo trvalé. Závisí to od toho, či sa nám počas rekonštrukcie podarí vymeniť knižničný softvér z RL na knižničný softvér VIRTUA, ktorý pracuje na princípe klienet – vzdialený server. Ak áno, akvizitéri a katalogizátori zostanú trvalo na Dúbravskej ceste 9 (Patrónka), ak nie, ešte sa dočasne vrátia do priestorov terajšej študovne na 2. poschodí budovy na Klemensovej ulici, ktorá bude po novom situovaná na prízemí spolu so študovňou priebežne dochádzajúcich periodík (najnovší, t.j. plynúci ročník a jeden ročník dozadu). Koncentrovanie služieb v jednom používateľskom trakte nám potom umožní **rozšíriť počet výpožičných hodín pre verejnosť** najmä v podvečer a v sobotu. Žiaľ, takéto riešenie má aj jeden negatívny dôsledok. Budeme nútene na Klemensovej zrušiť čas terajšieho skladového priestoru, čím sa zvýší rozsah primárnych fondov, ktoré budeme schopní dodať používateľovi až na druhý deň po zadaní žiadanky.

Za týchto okolností je logické, že fyzické presuny pracovísk ÚK SAV budú mať za následok, či skôr budú využité na kreovanie **novej organizačnej štruktúry** a realizáciu mnohých vnútorných zmien, verím, že k lepšiemu.

Zapojenie do projektu KIS3G (Knižničný systém tretej generácie) reálne znamená opustiť Rapid Library a Unimarc a prejsť na VIRTUA a Marc 21. Iste si spomíname, že sme si na našich stretnutiach kládli otázku, či máme mať ambície nejakým spôsobom usmerňovať proces automatizácie vnútorných knižničných proce-

sov v ústavných knižničiach SAV (vedľa nás zatiaľ dostatočne nepodarilo zvládnuť ani proces budovania databázy EPCA) a keď, tak na akej platforme. Možnosť knižníck, ktoré splňajú podmienku kvalitného internetového pripojenia, zapojiť sa do využitia jednotného knižničného softvéru v rámci projektu KIS3G bez veľkých vstupných investícií (ak nerátame investíciu do PC a operačného systému Windows XP a investíciu do preškolenia knihovníkov, ktoré by tak či tak boli v dohľadnom čase nutné), zdá sa, môže dať na túto otázku odpoved. Pre tzv. malé knižnice, pre ktoré je VIRTUA zbytočne široká vzhľadom na rozsah fondu i služieb, či ktoré nie sú kvalitne internetizované, Slovenská národná knižnica v Martine odporúča zostať a pracovať na platforme ISIS, ktorý bude už začiatkom roka 2005 dopracovaný o výpožičný modul a jeho support bude zabezpečovať SNK. Aj z toho dôvodu robila ÚK SAV nedávno bleskový prieskum o stave strojového spracovania ústavných fondov, aby mohla odporučiť knižniciam KIS SAV ďalší postup. Je teda vhodný čas na rozmyslenie, pričom dávame do pozornosti, že ÚK SAV si dá v SNK pre VIRTUA vyškolíť školiteľov, ktorí budú pripravení pre ďalších potencionálnych záujemcov z radov kolegov – knihovníkov zo SAV. Rovnako, samozrejme, rátame s tým, že do VIRTUA bude konvertovaná aj databáza publikáčnej činnosti, aj keď presnejšie časové horizonty zatiaľ nie sme schopní prezentovať. Kto by si už teraz chcel pozrieť, ako VIRTUA navonok vyzerá a pracuje – vidieť v nej aj EPCA – pozrite si www.vili.uniba.sk. O ďalšom postupe vás budeme včas informovať.

Milé kolegyne, kolegovia, čo dodať na záver (roka). **Ďakujeme vám za spoluprácu v roku 2004 a želáme priaznivé pracovné podmienky a veľa úspechov v roku nastávajúcom. Veľa zdravia, šťastia a porozumenia: PF 2005!**

Andrea Doktorová

RETROKATALOGIZÁCIA KNIŽNÉHO FONDU V ÚK SAV

Expertná komisia Open Library Program NOS-OSF poskytla v roku 2002 štyrom slovenským knižniciam grant v rámci projektu Vytvorenie technických a softvérových podmienok na kooperáciu knižníc používajúcich IS Rapid Library so Súborným katalógom knižníc SR (SKK SR). Jednou z knižníc je aj Ústredná knižnica SAV, ktorá získala grant vo výške 405 900,- Sk.

Vzhľadom na nerealizovanú implementáciu protokolu Z39.50 databaze update zo strany správcu Súborného katalógu knižníc SR – nebolo možné v plnom rozsahu projekt dodržať a preto spolu-pracujúce knižnice požiadali o zmenu účelu poskytnutého grantu. Každá knižnica vychádzala pritom z vlastných potrieb a usilovala sa zachovať cieľ pôvodnej žiadosti – spoluprácu so súborným katalógom.

ÚK SAV žiadala zmeniť účel využitia pridelených finančných prostriedkov na doplnenie hardvérového vybavenia oddelenia doplňovania a spracovania fondov a na odmeny brigádnikom na základe dohôd o vykonaní práce, resp. pracovnej činnosti.

Pridelené finančné prostriedky knižnica efektívne využila:

- na nákup dvoch PC a tým vytvorila dve pracovné stanice pre katalogizátorov prijatých na dohodu,
- na retrokatalogizáciu monografických knižných dokumentov z fondu ÚK SAV a ich export do SKK- monografie.

Na základe týchto skutočností NOS-OSF odsúhlásila zmenu účelu grantu a zároveň predĺžila dĺžku trvania projektu do 31. 12. 2004.

Po analýze knižného fondu ÚK SAV, vytriedení kníh elektronicky spracovaných v lokálnych katalógoch knižnice, sme pristúpili k príprave a zabezpečeniu retrokatalogizácie kníh ešte elektronicky nespracovaných.

Na základe navrhnutého pracovného postupu, pri ktorom sa zohľadnili katalogizačné pravidlá AACR II, sme práce rozdelili do dvoch etáp:

1. Prepis vopred stanovených údajov menného popisu z katalogizačných záznamov do elektronickej formy.
2. Retrokatalogizácia s knihou v ruke a následne export/import do SKK- monografie.

Všetky školenia brigádnikov prijatých na prepis katalogizačných záznamov do elektronickej podoby (väčšinou študentov VŠ), v prípade retrokatalogizácie a následného exportu/importu záznamov do SKK – monografie študentov Katedry knižnej a informačnej vedy FFUK, zabezpečovala ÚK SAV vlastnými pracovníkmi. Zároveň vo vlastnej rézii zabezpečovala kontrolu prepisu katalogizačných záznamov, retrokatalogizácie literatúry a exportu/importu do SKK- monografie.

Na spomínaných činnostach sa od januára 2004 do konca roku zúčastňovalo na prepise katalogizačných záznamov dvadsať brigádnikov a na retrokatalogizácii desať študentov z katedry.

Za uvedené obdobie brigádnici do elektronickej podoby prepisali 13 981 katalogizačných záznamov. Z tohto počtu sa menne skatalogizovalo a importovalo do SKK – monografie 7 321 záznamov o knihách. Okrem toho ďalší traja odborní zamestnanci knižnice prispievajú do SKK- monografie (cca 5.000 záznamami ročne) v rámci retrokonverzie tzv. živého fondu, ktorý sa elektronicky prednostne spracováva pre potreby výpožičného modulu.

Význam retrokatalogizácie v ÚK SAV je o to väčší, lebo monografický fond knižnice obsahuje najmä zahraničnú odbornú literatúru, ktorá je často ojedinelá na Slovensku. Zviditeľnenie týchto informačných prameňov je prínosom jednak pre návštěvníkov knižnice priamo v Bratislave, ako aj pre používateľov z celého Slovenska prostredníctvom internetu a Súborného katalógu knižníc SR.

Anna Balážová

DVE DOBRÉ SPRÁVY

Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied má pre používateľov zahraničných elektronických zdrojov dve dobré správy:

Prvá dobrá správa: všetky platené databázy, ktoré boli **pri-stupné v roku 2004, budú prístupné aj v roku 2005**. Podarilo sa nám získať potrebné finančné zdroje, zvládli sme 19 % DPH a poradili sme si aj so štátou pokladnicou.

Vedecká komunita SAV využívala v roku 2004 celkovo 13 platených zahraničných elektronických zdrojov, z toho 9 plnotextových a čiastočne abstraktových databáz, 2 databázy len abstraktové, jednu špeciálnu databázu JCR a časopis Science.

1. Plnotextové a čiastočne abstraktové databázy

- AMERICAN PHYSICAL SOCIETY (APS) – vydavateľská databáza s plnými textami, so zameraním na fyziku a súvisiace vedné odbory. Národnú licenciu pre Slovenskú republiku platí ÚK SAV. V roku 2005 sa pre používateľov zo SAV nič nemení.
- BLACKWELL – vydavateľská plnotextová multiodborová databáza, predplatená od roku 2004. Štatistické hodnotenia využívania a ohlasy z pracovísk SAV sú veľmi priaznivé.
- EBSCO – plnotextová a čiastočne abstraktová databáza typu agregátor, čo znamená, že časopisy sú z rôznych vydavateľstiev a sú zaradované do databáz podľa odborného zamerania. Vydavatelia časopisov môžu agregátorom obmedziť prístup do najnovších čísel časopisov. Rozsah obmedzenia (embargo, moving wall) je obyčajne 3 až 12 mesiacov. Národnú licenciu pre Slovensko platí Slovenská národná knižnica. Pre používateľov databázy sa v roku 2005 zatial nič nemení.
- JSTOR – plnotextová databáza typu agregátor so zameraním na spoločenské vedy. Archívna databáza s vydavateľským em-

bargom 3 až 7 rokov. V roku 2005 nenastali pre používateľov žiadne zmeny.

- OXFORD SCHOLARSHIP ONLINE – vydavateľská databáza so spoločenskovedným zameraním je prístupná až do plných textov a je zatial jedinou knižnou online databázou, ktorú platí ÚK SAV. Pre používateľov sa v roku 2005 nič nemení.
- SCIENCE DIRECT – plnotextová databáza vydavateľstva Elsevier Science, štatisticky hodnotená ako najvyužívanejšia databáza vedeckými pracovníkmi SAV. Vydavateľstvo radikálne zmenilo obchodnú politiku, celú kolekciu časopisov rozdelilo do 5 -tich tematických kolekcií. Po štatistickom vyhodnotení využívania celej databázy vznikla multiodborová kolekcia, ktorá obsahuje 288 titulov časopisov z viacerých vedných odborov. ÚK SAV zaplatila za túto kolekciu viac, než za online prístup do 1.500 titulov v roku 2003. Technicky sprístupnenie zvládol Elsevier Science horšie ako finančne, preto celú databázu prístupnil až do konca augusta 2004. Od septembra 2004 sú prístupné plné texty len v rámci kolekcie č. 5 a na túto realitu si ešte stále používateľia musia zvykať.
- MATHEMATICS WEB – súčasť databázy Science Direct sa specializuje na matematické vedy. Vstup je z jej vlastnej web stránky, pre používateľov je k dispozícii špecifický vyhľadávač. Plné texty sú prístupné iba v tom prípade, ak tituly časopisov sú zaradené do kolekcie č. 5, čo je dosť veľká zmena oproti roku 2004.
- SPRINGER LINK – vydavateľská plnotextová multidisciplinárna databáza, žiadne zmeny pre používateľov v roku 2005.
- WILEY – vydavateľská plnotextová multiodborová databáza, s prevahou medicínskych časopisov. Jediná „naša“ databáza bez korektnej vstupnej stránky, prístupná prostredníctvom web stránky spoločnosti Suweco, distribútoru databázy. Vyriesenie tohto problému by malo byť novinkou pre používateľov v roku 2005.

1. Abstraktové databázy

- CURRENT CONTENTS CONNECT (CCC) – multidisciplinárna databáza, poskytuje používateľom informácie o najnovších vedeckých poznatkoch, zverejnených v periodickej tlači.
- WEB OF SCIENCE (WOS) – multiodborová databáza, zamieraná predovšetkým na vyhľadávanie citačných indexov.

2. JOURNAL CITATION REPORTS (JCR) – špecifická databáza, poskytuje používateľom scientometrické hodnotenie jednotlivých titulov časopisov z rôznych hľadísk (impact factor, atď.)

Novinkou pre používateľov je, že všetky tri databázy – CCC, WOS, JCR sa stali súčasťou WEB OF KNOWLEDGE (WOK) a majú vstup z rovnakej URL. Národnú licenciu pre Slovensko zaplatilo Ministerstvo školstva SR.

3. SCIENCE – časopis – priamy online vstup do plných textov, vrátane aktuálnych čísel, v roku 2005 nebude, ale ostáva vstup prostredníctvom databázy EBSCO s 12 mesačným embargom.

Druhá dobrá správa: v roku 2005 budú sprístupnené ďalšie dve elektronické databázy.

- KLUWER – vydavateľská plnotextová multidisciplinárna databáza. Organizácie SAV mali trikrát skúšobný prístup, používatelia prejavili veľký záujem o databázu osobne aj prostredníctvom mailovej pošty.
- PROQUEST MEDICAL LIBRARY – plnotextová a čiastočne abstraktová databáza typu agregátor, so zameraním na medicínske vedy. Databázu vybrala knižnica na základe dobrého štatistického hodnotenia používateľmi v dvoch skúšobných triach.

Sprístupnenie ďalších dvoch elektronických databáz nie je len dôsledkom priaznivejšej finančnej situácie. Zároveň je aj vizitkou spolupráce ÚK SAV a používateľov databáz, ktorí nám zasielajú svoje názory na kvalitu ponúkaných skúšobných prístupov – tri-

lov. Názory a skúsenosti odborníkov na pracoviskách SAV predstavujú spätnú väzbu na našu prácu a pomáhajú zlepšovať kvalitu služieb ÚK SAV.

Eva Králiková

NORMA O MEDZINÁRODNEJ ŠTATISTIKE

Od apríla tohto roku platí nová norma **Informácie a dokumentácia. Medzinárodná knižničná štatistika STN EN ISO 2789**, ktorá je slovenskou verziou európskej normy a má postavenie aj slovenskej technickej normy. Zároveň ruší a nahradza doteraz platné 2.vydanie normy ISO 2789 z roku 1991.

Norma poskytuje návod na zber a vykazovanie štatistických údajov:

- na účely medzinárodného výkazníctva,
- zabezpečenie zhody medzi krajinami v tých ukazovateľoch, ktoré sa často v knižniciach používajú, ale nie sú určené pre medzinárodné výkazníctvo,
- na podporu úspešnej praxe používania štatistiky v riadení knižnično-informačných služieb.

Z hľadiska praktického využitia je pre pracovníkov našej siete dôležitá predovšetkým časť 3 **Termíny a definície**, v ktorej nájdete charakteristiku typov knižníc, fondu, využívania knižnice, používateľov i výdavky knižnice. Časť 6 **Zber štatistických údajov** prináša vysvetlenie, čo všetko podlieha evidencii (napr. prírastok, úbytok, knižničný fond, používatelia, typy výpožičiek...). Chcem upozorniť na problematické priestory, ktoré sa v KIS SAV vlnaj-

vypĺňali po prvýkrát a boli s tým problémy. Na s. 30 tejto normy nájdete pomôcku na výpočet čistej úžitkovej plochy knižnice.

Norma obsahuje ešte tri prílohy:

- A.sa venuje meraniu využívania elektronických služieb knižnice,
- B. obsahuje odporúčané kategórie na ďalšiu štatistickú analýzu,
- C. sa vzťahuje na zostavenie národných štatistik a iných súborných štatistik.

Verím, že norma bude pre vás dobrou pomôckou.

L.Č.

ELEKTRONICKÉ DATABÁZY – INFORMÁCIA

Ústredná knižnica SAV koordinuje a zabezpečuje akvizíciu elektronických databáz pre pracoviská SAV podľa ich potrieb a záujmov, s dôrazom na kvalitu databáz a v súlade s finančnými možnosťami SAV. Požiadavky na zaobstarávanie online databáz zo strany pracovísk SAV treba prekonzultovať z Mgr. E. Králikovou.

Kontakt: eva.kralikova@savba.sk

PRACOVNÉ STRETNUTIE V KOŠICIACH

Dňa 9. septembra 2004 sa uskutočnilo pracovné stretnutie zástupcov Ústrednej knižnice SAV s pracovníčkami knižníčok košických ústavov SAV. Stretnutie sa uskutočnilo na pôde Ústavu experimentálnej fyziky SAV a pozvanie prijalo osem pracovníčok zo šiestich pracovísk.

Program stretnutia obsahoval štyri blokov informácií.

V prvom bloku odznela stručná informácia o činnosti ÚK SAV v roku 2003 s dôrazom na dosiahnuté výsledky. (Kompletná správa je uverejnená na domovskej stránke ÚK SAV).

V druhom bloku sa prítomní zoznámili s rozborom činnosti knižnično-informačnej siete SAV za rok 2003 podľa nového modelu štatistického zisťovania. Na jeho spracovanie sa použili vyplnené ročné výkazy o knižnici, ktoré knižnice vyplňovali prvýkrát. Odznela aj informácia o novom adresári KIS SAV, ktorý je dostupný iba v elektronickej forme na stránke knižnice.

Tretí blok sa venoval legislatívnym otázkam, ako napr. informácií o Vyhláške MK SR č. 421/2003 Z. z. o odbornej evidencii, revízii, vydávaní knižničného fondu, súčasnom stave uplatňovania autorského zákona vo vzťahu ku knižniciam a upozorneniam na prístup k vyhláškam a právym predpisom z knižničného systému na stránkach MK SR a SNK. Tri knižnice bez pracovníka s knihovníckym vzdelením dostali po jednom výtlačku „Príručky pre knihovníka malej knižnice“. Ostatní záujemcovia si príručku nájdú na adrese: www.snk.sk v časti Knižničný systém.

Štvrtý blok sa zameral na odborné otázky. Odznela informácia o aktuálnom stave EPCA a katalogizácie v systéme ARL na ústavoch SAV a tiež informácia o postupe prác pri zavádzaní jednotného informačného systému VIRTUA. Z oblasti elektronických informačných zdrojov sa prezentovali databázy elektronických

periodík, ktoré sa budú objednávať na rok 2005 pre celú SAV. Ďalej sa tlmočila požiadavka Univerzitnej knižnice v Bratislave, ako správcu a tvorcu celoslovenského Súborného katalógu periodík, na pravidelné a včasné odovzdávanie hlásení o získavaných periodikách redakčnej rade SKP. Tituly periodík, ktoré pre ústavy SAV získava a natrvalo im ich prideľuje ÚK SAV, do SKP aktualizujú priamo pracovníčky ÚK SAV prosredníctvom klienta Aleph.

K jednotlivým bodom rokovania sa prijali tieto závery:

- spolupracovať na aktualizácii „Adresára KIS SAV“ včasnym hlásením všetkých zmien na pracoviskách. ÚK SAV zabezpečí okamžitú opravu na internete,
- po nainštalovaní najnovšej verzie ARL – modul EPCA a Katalóg, ktoré sa realizovalo po tomto pracovnom stretnutí, sa dohadlo, že knihovníčky si na dostatočnej vzorke záznamov odskúšajú aj katalogizáciu a po jej vyhodnotení sa rozhodne o potrebe ďalších inštruktáži a školení,
- v spolupráci so zástupcom Predsedníctva SAV RNDr. Reifersom, DrSc. zabezpečí E. Fedáková z ÚEF SAV aktualizáciu doteraz platných vzorov ohlasov pre záverečné správy a akreditácie (vzhľadom na WOK) a znova ich rozpošle do siete SAV,
- ÚK SAV v spolupráci s UKB – Správa SKP SR, dohodne postup prác pre retrospektívnu aktualizáciu SKP zo strany ústavov SAV,
- ÚK SAV zváži požiadavku účastníkov pracovného stretnutia na spoločné zorganizovanie exkurzie na jednotlivé pracoviská ÚK SAV (po rekonštrukcii) v budúcom roku a zároveň aj návštavy zrekonštruovanej UKB,
- ÚK SAV upozorní vhodnou formou ústavy na nedostatky vo vzájomnej komunikácii medzi jednotlivými pracovníkmi KIS SAV, nakoľko nadálej chýba zodpovedná komunikácia medzi ústavmi.

Mária Vaľovská

KNIHOVNÍK VERZUS KNIHOVNÍK

Od tohtoročných okrúhlych stolov uplynulo už zopár mesiacov a celý ten čas uvažujem nad niekoľkými podnetmi, ktoré z nich vyplynuli. Najpálčivejšou sa ukázala vzájomná komunikácia. Moje rozhodnutie urýchliло celkom náhodné stretnutie s knihovníčkou jedného ústavu, ktorá opäť upozornila na komunikačný problém medzi knihovníkmi v našej sieti.

Začнем od začiatku: všetci vieme, že súčasný dynamický rozvoj sa premieta nielen do života knižnice ako celku, ako aj jednotlivcov – čitateľov a tento trend neobchádza ani knihovníkov. Požiadavky, predovšetkým na pracovníkov v službách, v ostatnom čase prudko vzrástli. Rozšírenie spektra doplnkových služieb, práca s novými informačnými technológiami, zvýšená intenzita práce ... sa realizuje v praxi zväčša pri istom stave pracovníkov, alebo kumulovanou funkciou. To sa odráža na záťaži knihovníkov a to následne na vzťahoch s používateľmi i knihovníkmi – kolegami navzájom.

Pod mnohé práce, postoje, reakcie sa teda často podpisuje stres, nespokojnosť, časová tiesň. Sú to skutočne len tieto a podobné faktory? Nie je za tým aj kus nepozornosti, nedôslednosti, neraz i ľahostajnosti a nezáujmu? Ved' už aj taká základná „slušnosť“ odpovedať na otázku, prosbu, požiadavku poštou či mailom sa u mnohých knihovníkov kdesi vytratila. A tak „postihnutému“ zostáva iba hádať, čo je dôvodom mlčania a pre po potrebnú informáciu si musí zájsť osobne (ak nie je knihovník napríklad z Košíc), v lepšom prípade siahnuť po telefóne (čo už nie vo všetkých knižničiach býva jednoduché), alebo úplne rezignovať. A, žiaľ, tieto „skúsenosti“ nie sú v našej sieti ojedinelé.

Najčastejšie počuť slová – mám veľa roboty a nestíham, neprišla pošta ani mail... Na prvý pohľad si poviete: tak toto sa mňa netýka!

Ale ruku na srdce – koľkokrát ste svoju nesplnenú úlohu, termín ospravedlňovali nedostatkom času, pracovnou zaťaženosťou, zlou technikou, pomalou sieťou, alebo slovami ako nerozumiem, nechápem, čo žiadate, to mi nepatrí a pod. Treba objektívne povedať, že za mnohými neduhmi sa skrýva nepružná organizácia práce, neznalość dostupných pomocok a sčasti i nezáujem, ako zjednodušiť či uľahčiť prácu sebe a druhým.

Chcem poukázať ešte na ďalší problém. Akosi sme sa začali zmierovať s tým, že knihovník je nedocenený (spoločensky, finančne). Nechoďme ďaleko: v hierarchii ústavu je knihovník kdesi ku koncu rebríčka. Ale, položme si otázku: čo spravili knihovníci preto, aby boli vo vlastnom ústave nepostrádateľní? Aby presvedčili vedeckých a riadiacich pracovníkov, že im svojou mravčou prácou šetríte ich vzácný čas, pružne ich informujete o nových databázach, plnotextových zahraničných periodikách, dostupných online, novinkách vo svete kníh a časopisov, resp. možnostiach ako získať grant i pre knižnicu. Ubezpečili ste ich, že viete bez problémov zostaviť bibliografie, propagačné materiály, biografické medailóny, súpisy, prehľady, grafy, tabuľky, ovládate informačné systémy... súpisu publikáciej činnosti sú pre vás maličkosť, viete „svoje“ o citáciach, platných normách, dokážete usmerniť, poradiť, vysvetliť, rýchlo sa zorientovať, nájsť východisko, ale i navrhnúť, zdôvodniť, vecne oponovať? Ak áno, potom sa vás zrejme moje slová netýkajú.

Skúste však aspoň trochu zamyslieť, pouvažovať a tak trochu za seba – knihovníka i „zabojovať“. Jednoducho dať o sebe vedieť. Len majte na mysli, že dobrých medziľudských vzťahov to k lepšiemu nepôjde.

Ludmila Čelková

Názov: **INFORMAČNÝ BULLETIN ÚK SAV č. 2 / 2004**
Výkonný redaktor: PhDr. Ludmila Čelková
Zodpovedný redaktor: Mgr. Andrea Doktorová
Vydavateľ: ÚK SAV, Klemensova 19, 814 67 Bratislava
Tlač: VEDA, vydavateľstvo SAV